Jadwiga Barthel de Weydenthal

Data urodzenia: 22 sierpnia 1884
Miejsce urodzenia: Padniewo pod Mogilnem
Data śmierci: 25 kwietnia 1961
Miejsce śmierci: Rybnik
Rodzice: Zdzisław Barthel de Weydenthal (1856–1921) i Aniela z Różańskich
Profesja: rzeźbiarka, działaczka niepodległościowa (Polska Organizacja Wojskowa)
Słowa kluczowe: Jadwiga Barthel de Weydenthal, rzeźba sakralna, tożsamość artystyczno-wojskowa, biografia zaangażowana, historia kobiet, Polska Organizacja Wojskowa, Virtuti Militari

Biogram[1]

Rzeźbiarka, konspiratorka Polskiej Organizacji Wojskowej, kawaler Orderu Wojennego Virtuti Militari. Urodziła się 22 sierpnia 1884 roku w Padniewie pod Mogilnem. Dzieciństwo spędziła w Bądkowie koło Włocławka, w rodzinie o tradycjach patriotycznych. Ojciec, Zdzisław Barthel de Weydenthal, prowadził działalność oświatową, za co Rosjanie zesłali go na Syberię. Po ukończeniu szkoły średniej w Paryżu i kilkumiesięcznych studiach na Sorbonie, przerwanych chorobą płuc, znalazła się w 1912 roku we Lwowie, gdzie w kobiecym oddziale Polskich Drużyn Strzeleckich podjęła pierwsze zaangażowanie paramilitarne.

We wrześniu 1914 roku znalazła się w Polskiej Organizacji Wojskowej. W listopadzie odbyła pierwszą z udokumentowanych misji dynamitowych, przewożąc materiał wybuchowy z Łodzi do Warszawy, a od grudnia kierowała sekcją wywiadowczą Oddziału Żeńskiego. W lutym 1916 roku objęła stanowisko komendantki Oddziału Żeńskiego i sprawowała je do listopada 1918 roku, w marcu 1918 roku weszła w skład pracowników Komendy Naczelnej POW jako referentka Oddziałów Łączności. W tym samym 1916 roku została wpisana do warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych, na

[1] Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki" nr projektu NPRH/F/SP/0086/2024/13, kwota dofinansowania 1 119 240 zł, całkowita wartość projektu 1 119 240 zł.

całodzienny kurs rzeźby u Edwarda Wittiga. Kształcenie artystyczne nie poprzedzało służby konspiracyjnej ani po niej nie następowało, obie profesje trwały równolegle.

Po wojnie zachowała oba zobowiązania. Studia rzeźbiarskie kontynuowała w 1921 roku w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych u Konstantego Laszczki. Otrzymała Krzyż POW, Virtuti Militari V klasy nr 7550, trzykrotny Krzyż Walecznych, Krzyż Legionowy oraz Krzyż Niepodległości z Mieczami. Zasiadała w Komisji Odznaczeniowej Krzyża Niepodległości, kierowała Stowarzyszeniem Peowiaczek, była sekretarz kobiecej sekcji FIDAC. 3 lipca 1935 roku, jako matka chrzestna wodowanego w Monfalcone transatlantyku „MS Batory", wbiła w kadłub złoty ryngraf. Pierwsze prace sakralne dla klasztoru urszulanek w Pokrzywnie Poznańskim, gdzie służyły jej siostry, powstały na początku lat trzydziestych.

We wrześniu 1939 roku, mając 55 lat, pełniła w Warszawie służbę sanitarną. Wszyscy trzej bratankowie, którymi się opiekowała, zginęli w konspiracji lub Mauthausen-Gusen. Po wojnie wywłaszczona z Bądkowa „za niemieckobrzmiące nazwisko", schroniła się u urszulanek w Pokrzywnie. Tam w 1951 roku, w wieku 67 lat, wykonała figurę Najświętszej Maryi Panny zatytułowaną „Ancilla", po łacinie służebnica. Tym podsumowała własną drogę, od kurierki i komendantki konspiracji po klasztorną pracownię rzeźbiarską, jako formy jednej służby.

Zmarła 25 kwietnia 1961 roku w Rybniku.

Bibliografia

Źródła:

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek w Toruniu, sygn. 2453/WSK, Jadwiga Barthel de Weydenthal ps. „Brzeska", teczka personalna.

Centralne Archiwum Wojskowe, Kolekcja Orderu Wojennego Virtuti Militari, sygn. I.482.25-1827, Kwestionariusz z wnioskiem o odznaczenie orderem „Virtuti Militari" Jadwigi Barthel de Weydenthal, k. 1–9.

Barthel de Weydenthal J., *Wspomnienia*, wstęp i oprac. J. Nowakowski, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2022.

Opracowania:

Augustynowicz P., *Tradycje Polskiej Organizacji Wojskowej*, [w:] *Polskie tradycje niepodległościowe Choroszczy i okolic*, red. W.J. Cymbalisty, J. Waczyński, Rogówek: Fundacja Pole Kultury, 2017, s. 59–70.

Grzebalska W., *Barthel de Weydenthal Jadwiga*, [w:] Archiwum Kobiet [online], Instytut Badań Literackich PAN.

Markert A. E., *Barthel de Weydenthal Jadwiga*, [w:] *Biogramy postaci historycznych*, Instytut Pamięci Narodowej [online].

Misztal W., Sulej M., *Jadwiga Barthel de Weydenthal*, [w:] *Słownik biograficzny kobiet odznaczonych Orderem Wojennym Virtuti Militari*, t. I (A–G), red. E. Zawacka, D. Kromp, M. Biernacka, Toruń: Fundacja Generał Elżbiety Zawackiej, 2004, s. 27–29.

Nowakowski J., *Biogram*, [w:] J. Barthel de Weydenthal, *Wspomnienia*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2022, s. 7–20.

Pawlaczyk E., *Działalność kobiet w Polskiej Organizacji Wojskowej 1914–1918*, „Studia i Materiały Centralnej Biblioteki Wojskowej" 2021, nr 2 (16), s. 43–78.

Puciata-Pawłowska J., *Konstanty Laszczka. Życie i twórczość*, Siedlce: Muzeum Okręgowe, 1980.